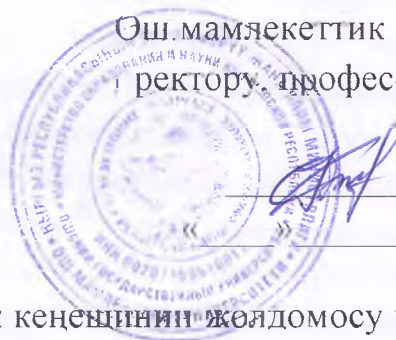

«БЕКТЕМИН»

Ош мамлекеттик университетинин
ректору, профессор Исаков К.А.

«_____» _____ 2019-ж.

Д. 13.18.577 Диссертациялык кеңешинин жолдомосу менен Ош МУнун «Математиканы, информатиканы окутуунун технологиялары жана билим берүүдөгү менеджмент» кафедрасы жетектөөчү мекеме катары Султанбаева Гульмира Салымбаевнанын «Маалыматтык технологияны пайдаланып математик бакалаврлардын изилдөөчүлүк компетенциясын өнүктүрүү» темасындагы 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты илимий даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына жазган

ПИКИРИ

1. Диссертациянын мазмунунун адистикке дал келиши.

Г.С. Султанбаева тарабынан сунушталган 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистиги боюнча «Маалыматтык технологияны пайдаланып математик бакалаврлардын изилдөөчүлүк компетенциясын өнүктүрүү» темасындагы кандидаттык диссертациясы толугу менен математиканы окутуунун методикасы адистигинин талаптарынын алкагында аткарылган иш. Бул иште, жогорку окуу жайларда маалыматтык технологияны колдонуп болочок математик бакалаврлардын изилдөөчүлүк компетенциясын калыптандыруу маселеси каралган. Ошол себептен бул диссертациялык иш Д.13.18.577 Диссертациялык кеңешинин профилине туура келет.

Диссертациялык иште педагогикалык билим берүү багыты боюнча 2015-жылдагы мамлекеттик стандарттын талаптарына ылайык болочок математик мугалимдин изилдөөчүлүк компетенциясын маалыматтык жана портфолио технологиялары колдонуп өнүктүрүү методикасын иштеп чыгуу проблемасы негизделген. Бул проблема 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистигинин паспорту менен дал келет.

2. Диссертациянын темасынын актуалдуулугу.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 23-августундагы №496 токтомунун негизинде жогорку кесиптик билим берүүнүн эки деңгээлдүү структурасынын кийрилиши болочок

мугалимдердин кесиптик компетенцияларын, анын ичинде окуу-изилдөөчүлүк компетенцияларын калыптандыруу талабын койгон. Студенттердин турмуштук жана кесиптик проблемаларды чечүүгө даярдыгы көбүнчө жеке сапаттарына, өз алдынча билим алуу аракетине жана изилдөөчүлүк компетенцияларынын калыптануу деңгээлине байланыштуу. Заманбап билим берүүнүн негизги тенденцияларынын бири катары аралыктан окутуу технологиясы дүйнөлүк практикада ийгиликтүү ишке ашырылып жатат. Учурда практика көрсөткөндөй, аралыктан окутуу технологиясын пайдалануу аркылуу студенттердин изилдөөчүлүк компетенцияларын өнүктүрүү проблемасы актуалдуу бойдон калууда жана анын чечилиши кошумча илимий негиздөөгө, тактоого жана толуктоолорду киргизүүгө муктаж. Айтылган проблеманы чечүү зарылдыгы диссертациялык изилдөөнүн темасынын актуалдуулугун шарттап «Маалыматтык технологияны пайдаланып математик бакалаврлардын изилдөөчүлүк компетенциясын өнүктүрүү» деген аталышта аныктоого негиз болгон. Изилдөө темасынын алкагында төмөнкү милдеттердин чечүү зарылдыгы белгиленген:

- илимий-методикалык адабияттардагы проблеманын изилденишинин абалына, учурда республикада колдонулуп жаткан окуу программаларына, аралыктан окутуу формасында математик бакалаврлардын изилдөө ишмердигинин уюштуруу маселесинин чечилишине анализ жүргүзүү;
- педагогикалык багыттагы ЖОЖдордогу аралыктан окутуу формасында болочок математик бакалаврлардын окуу-изилдөөчүлүк компетенцияларына байланыштуу түшүнүктөрдүн мазмунун аныктоо;
- билим берүүнүн виртуалдык чөйрөсүндө болочок математик бакалаврлардын маалыматтык жана портфолио технологияларын колдонуу менен “Математикалык анализ” дисциплинасынын мисалында алардын окуу-изилдөөчүлүк компетенцияларын калыптандыруу менен өнүктүрүүнүн моделин жана аны окуу процессине киргизүү үчүн методикалык сунуштарды иштеп чыгуу
- иштелип чыккан моделдин жана методикалык сунуштардын эффективдүүлүгүн педагогикалык эксперимент аркылуу текшерүү.

3. Изилдөөнүн илимий жоболорунун, жыйынтыктарынын жана сунуштарынын негизделиш даражасы.

Диссертацияда иштелип чыккан илимий жоболор, жалпы жыйынтыктар жана практикалык сунуштар педагогикалык изилдөөнүн методологиясына, анын талаптарына ылайык негизделген. Илимий жоболордун, тыянак-жыйынтыктардын жана корутундулардын негизделиш даражасы алардын педагогиканын фундаменталдык теорияларына катышы жана педагогикалык эксперименттин жыйынтыктары менен мүнөздөлөт.

Диссертациянын структуралык түзүмү андагы коюлган милдеттерге

дал келип, ар биринин чечилиши логикалык ырааттуулукта, удаалаштыкта көрсөтүлгөн. Диссертациялык иш киришүүдөн, үч главадан, жалпы корутундудан, колдонулган адабияттардын тизмесинен жана тиркемелерден турат.

Киришүү бөлүмүндө диссертант тандалып алынган теманын актуалдуулугу, максаты жана милдеттери, илимий жаңылыгы, теориялык жана практикалык мааниси, изденүүчүнүн жеке салымы, коргоого коюлуучу негизги жоболор, апробацияланышы тууралуу маалыматтарды берген.

Биринчи глава «Математиканы окутууда студенттердин изилдөөчүлүк компетенцияларын өнүктүрүүнүн мааниси» деп аталып, изилдөөнүн проблемасы боюнча педагогикалык, психологиялык жана усулдук адабияттарга жана булактарга теориялык талдоо жүргүзүлүп, жогорку педагогикалык билим берүү системасында болочок математик бакалаврлардын изилдөөчүлүк ишмердигин уюштуруунун учурдагы абалы иликтенген. Изилдөөнүн түшүнүктүк аппаратына талдоо жүргүзүлүп базалык аныктамалар кабыл алынган, “изилдөөчүлүк компетенция” түшүнүгүнүн инварианттык ядросу аныкталган. Ушуга чейинки педагогикалык изилдөөлөрдө изилдөөчүлүк компетенцияны өнүктүрүүнүн педагогикалык шарттарына, анын калыптануу деңгээлдерине жана көрсөткүчтөрүнө салыштырма талдоо жүргүзүлгөн.

Аралыктан окутуу, билим берүүчү портфолио түшүнүктөрү талданып студенттик портфолио аркылуу AVN виртуалдык билим берүү чөйрөсүндө студенттердин изилдөөчүлүк компетенциясын өнүктүрүү маселеси каралган.

Экинчи глава “Маалыматтык-коммуникациялык каражаттарды колдонуу менен бакалаврлардын изилдөөчүлүк компетенцияларын өнүктүрүүнүн технологиясы” деп аталып, анда болочок математик бакалаврлардын изилдөөчүлүк компетенциясын AVN виртуалдык билим берүү чөйрөсүндө студенттик портфолио технологиясын киргизүү менен калыптандыруу жана андан ары өнүктүрүү процессинин модели түзүлгөн. Педагогикалык ЖОЖдо математиканы окутуу процессинде маалыматтык-коммуникациялык чөйрөнү колдонуунун, студенттердин изилдөөчүлүк компетенциясын өнүктүрүүнүн педагогикалык шарттары аныкталган. Студенттик портфолио технологиясы аркылуу математик бакалаврлардын изилдөөчүлүк компетенциясын өнүктүрүүгө карата методикалык сунуштар берилген.

Үчүнчү глава “Педагогикалык экспериментти уюштуруу жана анын жыйынтыктары” деп аталып математик бакалаврларга математикалык анализ дисциплинасын AVN виртуалдык билим берүү чөйрөсүндө аралыктан окутууда студенттик портфолио технологиясын колдонуп уюштуруунун максаттуулугун жана эффективдүүлүгүн аныктоо максатында жүргүзүлгөн педагогикалык эксперименттин жыйынтыктары берилген.

Эксперименттик база катары И.Арабаев атындагы КМУнун алдындагы физика-математикалык билим берүү жана маалыматтык технологиялар факультети, И.Арабаев атындагы КМУнун алдындагы кадрларды кайра даярдоо институту, Ысык-Көл мамлекеттик университети алынган. Педагогикалык эксперимент 2-3-курстун студенттерине “Математикалык анализ” дисциплинасы боюнча жүргүзүлгөн.

Болочок математик мугалимдердин изилдөөчүлүк компетенцияларын өнүктүрүүнү методикалык жактан камсыздоо үчүн сунушталган каражаттардын натыйжалуулугун эксперименттик окутууда текшерүү, баалоо, корутундулоо, жыйынтыктарын математикалык статистикалык ыкмалар менен айкындоо, практикалык сунуштарды берүү ишке ашырылган. Маалыматтык жана портфолио технологияларды колдонуу менен студенттердин изилдөөчүлүк компетенцияларын өнүктүрүүдө, алардын математикалык анализ боюнча билим сапаты практикалык жактан атайын педагогикалык сыноолордон өткөрүлгөн. Эксперименттик окутуунун башкы натыйжалары катары ар бир студенттин окуу ишмердигинин активдештирилишин, окуу материалын өз алдынча өздөштүрүүсүнүн жакшыртылышын, студент менен окутуучунун эмгегинин жеңилдешин эсептөөгө болот.

4. Диссертациянын илимий жаңылыгы жана теориялык маанилүүлүгү

- учурдагы билим берүүнүн жаңы тенденцияларын эске алып, республикадагы математик бакалаврларды аралыктан даярдоо шартында окуу-изилдөө ишмердүүлүгүн уюштуруу проблемасынын теориясына жана практикасына комплекстүү анализ жүргүзүлгөндүгүндө;
- «изилдөөчүлүк компетенция» жана «изилдөөчүлүк компетенттүүлүк» түшүнүктөрү аныкталып, «изилдөөчүлүк компетенция» түшүнүгүнүн инварианттык ядросунун, педагогикалык багыттагы ЖОЖдордо математиканы аралыктан окутуу шартында келечектеги бакалаврлардын изилдөөчүлүк компетенциясынын түзүмүнүн такталгандыгында;
- билим берүүнүн виртуалдык чөйрөсүндө студенттик портфолио технологиясын колдонуу менен “Математикалык анализ” дисциплинасын окутууда болочок математик мугалимдердин изилдөөчүлүк компетенциясын өнүктүрүү процессинин моделинин жана аны жүзөгө ашырууга карата методикалык сунуштардын иштелип чыккандыгында;
- иштелип чыккан моделдин жана методикалык сунуштардын эффективдүүлүгү педагогикалык эксперименттин жыйынтыгы, математикалык статистиканын методдорунун жардамы менен тастыкталгандыгында турат.

5. Изилдөөнүн практикалык мааниси

- математикалык анализ дисциплинасын окутууда изилдөөчүлүк

компетенцияларды, студенттердин өз алдынча таанып билүүчүлүк кызыгууларын калыптандыруу максатында маалыматтык жана портфолио технологияларын колдонуу системасын моделдештирүүдө изилдөөчүлүк компетенттүүлүктүн деңгээлин аныктоо үчүн көрсөткүчтөр аныкталган жана алардын негизинде студенттердин өз алдынча иштөөсү үчүн дифференцирленген тапшырмаларды тандап алуунун критерийлери сунушталган. Изилдөөчүлүк компетенцияларды калыптандыруу жана өнүктүрүү максатында студенттер үчүн адекваттуу окуу тапшырмалары иштелип чыккан жана практикада апробацияланып текшерилген;

- педагогикалык окуу жайында студенттердин өз алдынча иштерин уюштуруу үчүн AVN виртуалдык билим берүү чөйрөсүн математикалык дисциплиналарды окутууда колдонуу методикасы иштелип чыккан жана апробациядан өткөн;

- маалыматтык-коммуникациялык технологиянын мазмунун, түзүлүшүн жана принциптерин башка багытта окуган студенттердин өз алдынча иштерин уюштуруу максатында AVN виртуалдык билим берүү чөйрөсүн киргизүүгө боло тургандыгы көрсөтүлгөн.

6. Изденүүчүнүн жекече салымы

- изилдөөнүн темасына тиешелүү илимий-методикалык эмгектер, нормативдик изденүүчү тарабынан жекече талдоого алынып жалпылаштыруу аркылуу изилдөөнүн багыттарынын аныкталгандыгында;

- математикалык дисциплиналарды окутуу процессинде окуу-изилдөөчүлүк компетенцияны өнүктүрүү максатында маалыматтык-коммуникациялык чөйрөнү колдонуу методикасын иштеп чыгышында жана негиздешинде;

- келечектеги бакалаврлардын изилдөөчүлүк компетенцияларын AVN виртуалдык билим берүү чөйрөсүн колдонуу менен өнүктүрүү боюнча методикалык сунуштарды иштеп чыгышында жана педагогикалык эксперименттин изденүүчүнүн жеке өзү же анын активдүү катышуусу менен ишке ашырылгандыгында турат.

7. Изилдөөнүн жыйынтыгынын апробацияланышы.

Диссертациялык изилдөөнүн жыйынтыктары Кыргызстандын жогорку окуу жайларында, алыскы жана жакынкы чет өлкөлөрдөгү илимий – практикалык конференцияларда апробацияланган. Эл аралык жана Республикалык басылмаларда изилдөөнүн темасына байланышкан 2 окуу-методикалык колдонмо жана 10 илимий макала жарыяланган.

8. Авторефераттын диссертациянын мазмуну менен дал келиши.

Авторефераттын көлөмү резюмелерди кошпогондо белгиленген изилдөөлөргө коюлган талаптан ашкан эмес. Автореферат диссертациянын мазмунун толук чагылдырып максатына жана милдеттерине дал келет. Изилдөөлөрдүн милдеттеринин чечилиши главалар боюнча так көрсөтүлгөн.

Жогорудагылар аркылуу изденүүчүнүн илимий-педагогикалык жоболору, корутундулары туура жана теориялык жактан ынанымдуу, практикалык жактан эффективдүү экендиги тастыкталат. Диссертация студенттердин окуу жетишкендиктерин өнүктүрүүгө олуттуу салым кошо алат.

Аталган ийгиликтер менен кошо айрым **мүчүлүштүктөр жана кемчиликтер** байкалды, алар:

1. Диссертацияда айрым стилистикалык, грамматикалык жана пунктуациялык каталарга жол берилген;

2. Диссертацияда изилдөөнүн объектиси менен предмети көңүлдөн сырткары калтырылган;

3. Диссертациядагы студенттик портфолио технологиясы аралыктан окуган студенттерге эле эмес, күндүзгү окуу формасына да колдонулса болмок.

Бирок, бул мүчүлүштүктөр диссертациялык иштин илимий баалуулугун жана практикалык маанилүүлүгүн төмөндөтө албайт. Жалпысынан изилдөө өз алдынча аткарылган, толук бүткөрүлгөн, ийгиликтүү иш катары оң баага татыктуу.

Султанбаева Гульмира Салымбаевнанын **«Маалыматтык технологияны пайдаланып математик бакалаврлардын изилдөөчүлүк компетенциясын өнүктүрүү»** деген темадагы диссертациялык изилдөөсү Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясынын “Окумуштуулук даражаларды ыйгаруунун тартиби жөнүндөгү” Жобонун 10-пунктунун талаптарына толук жооп берет, ал эми изденүүчү 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга татыктуу деп эсептейбиз.

Расмий пикир Ош мамлекеттик университетинин математиканы, информатиканы окутуу технологиялары жана билим берүүдөгү менеджмент кафедрасынын кеңейтилген жыйынынын отурумунда 2019-жылдын 21-январында талкууланып №6 протоколу менен бекитилди.

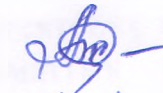
Катышкандар:

1. Аттокурова А. - Математиканы, информатиканы окутуунун технологиялары жана билим берүүдөгү менеджмент кафедрасынын башчысы, п.и.к., доцент;

2. Момуналиев С. - Филологиялык билим берүү технологиялары кафедрасынын башчысы, п.и.д., проф.

3. Сопуев А. – Программалоо кафедрасынын башчысы, ф.-м.и.д., проф.

4. Алтыбаева М. – Билим берүүнүн сапаты департаментинин директору, п.и.к., профессор;
5. Келдибекова А. - п.и.к., доцент;
6. Тагаева Д. - п.и.к., улук окутуучу;
7. Тагаев У. - улук окутуучу;
8. Садыков З. - улук окутуучу;
9. Авазова Э. - окутуучу.

Отурумдун төрайымы, п.и.к., доцент: Аттокурова А.

Катчысы, п.и.к., улук окутуучу: Тагаева Д.

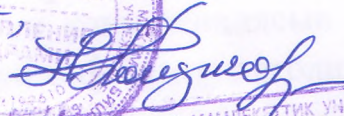
Таштөбө камчысы:

Окутуучу окутуучу

каччысы М. Дарьевданов

Таштөбө камчысы менен бирге шеч
диссертациялар кезеге 2019-жылдын
6-февралында келиши тууралуу.

Окутуучу катчы,
п.и.к., доцент А. А. А.

